

# **ПРО ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ЯК МОВИ ДИПЛОМАТІЇ В ДИПЛОМАТИЧНІЙ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ**

**ІГНАТОВА О.І.,  
кандидат філологічних наук, доцент**

**Дипломатична академія України  
при МЗС України**

Навчальна програма Дипломатичної академії України ставить завдання формування достатніх та активних навичок та вмінь у професійному спілкуванні іноземною мовою вихованців Академії – майбутніх представників українського дипломатичного корпусу. На навчання основної іноземної мови програмою передбачається понад тисячу навчальних годин. Для успішного використання програмних вимог і досягнення бажаних результатів слід враховувати деякі об'єктивні та суб'єктивні чинники та розробити стратегію дій.

Серед позитивних чинників найбільш важливими є високий рівень мотивації слухачів та досить велика кількість часу, що виділяється на вивчення основної іноземної мови. Не менш важливим є матеріальне забезпечення навчального процесу та наявність сучасних засобів навчання.

Об'єктивним і стримуючим чинником є явище інтерференції, тобто вплив стереотипів, що утворюються в людини внаслідок користування рідною мовою, і особливо проявляються при вивченні іноземної мови у випадках неспівпадання мовних явищ у різних мовних системах. Інтерференція проявляється на всіх рівнях, у всіх видах мовної діяльності, в усіх аспектах мови. Дослідниками доведено, що чим старша людина, тим більше проявляється у неї інтерференція при вивченні іноземної мови. В цьому плані дуже важливою видається оптимальна організація навчання та використання психо-фізіологічних резервів людини щодо сприйняття нових знань та їх активізації.

У різних мовних системах завжди є елементи, які схожі між собою, і тоді сформовані в рідній мові стереотипи можуть сприяти вивченню іноземної мови; в такому випадку спостерігаємо явище позитивного переносу.

Порівняння різних мовних систем у плані можливого попередження інтерференції та використання позитивного переносу дало можливість дослідникам визначити існування трьох типів явищ в усіх трьох аспектах мови: фонетиці, граматиці та лексиці – такі, що існують в обох порівнювальних системах (наприклад, звуки, граматичні категорії, морфологічні та синтаксичні одиниці, інтернаціональна лексика і т. ін.), – такі, які відсутні у порівнюваних системах (наприклад, носові звуки, надскладні аналітичні часові форми, фразеологізми), – такі, що, існуючи в обох порівнюваних системах, але відрізняються за своєю функціональною навантаженістю (яскравим прикладом такого явища є смислороздільна функція відкритих і закритих голосних звуків у французькій мові у порівнянні з українською, узгодження часів у плані минулого, нехарактерне для української мови, або відмінність у принципах пунктуації і т. ін.).

Розуміння важливості врахування особливостей мовних систем рідної та іноземної мови для досягнення більшої ефективності навчання вимагає творчого підходу до підбору та використання як навчального матеріалу, так і методів його опрацювання. Це, особливо, важливо ще й тому, що для дорослої аудиторії свідомий підхід до засвоюваного матеріалу є єдино вірним у порівнянні з механічним його запам'ятовуванням, цілком можливим у дитячому віці, або ж при більш тривалому проміжку часу для вивчення іноземної мови, при відсутності мовного середовища.

Французька мова як міжнародна мова дипломатії в цьому плані є благодатним матеріалом стосовно інтенсивного, ефективного і свідомого вивчення лексики. Можна стверджувати, що принаймні одна трудність може бути усунута при досягненні інших, що відповідає також і педагогічним принципам навчання. Наявність інтернаціоналізмів, а в нашому випадку – запозичених з французької мови лексичних одиниць – може вже з перших занять сприяти комплексному навчанню всіх видів мовної діяльності, з акцентом на комунікативний підхід, досягненню реальних результатів та без очевидного перевантаження механічної пам'яті, що часто негативно впливає на дорослу аудиторію. При такій організації роботи активізуються всі мовні аналізатори, що також сприяє ефективності та оптимізації навчального процесу.

Всі види мовної діяльності – аудіювання, говоріння, читання і письмо – повинні бути присутніми у навчанні. Це необхідно і, водночас, реально. Латинський алфавіт не є чимось абсолютно новим для слухачів, тому нова інформація щодо правил вимови окремих звуків, схожих з відповідними звуками в українській мові, засвоюється без особливих труднощів, і до того ж,

цілком свідомо, а тому одразу можна активізувати отримані знання у вимові, читанні і письмі шляхом простої імітації, спершу в межах окремих лексичних одиниць, таких, наприклад, як Panama, panorama, total, final, film, note, diplomate, diplomatique, date, discussion, personne, avocat, professionnel, ministériel, civil та багатьох інших, спеціально підібраних, щоб поступово навчити вимові, правилам читання і акцентування окремих слів у міру появи нових правил, що потребують спеціального запам'ятовування і тренування. Такий принцип організації занять на початковому етапі достатньо апробований і дав позитивні результати.

Досвід показав, що введені з перших занять формули вітання та знайомства, введені без перекладу, запам'ятовуються і активно засвоюються завдяки природній ситуації знайомства, й саме вони дають поштовх подальшій звичці висловлювати, на перших порах, прості запитання і реагувати на них іноземною мовою. Найголовнішою метою на початковому етапі повинно бути формування навичок сприймання іншомовного висловлювання та безпосередньої реакції на нього в межах тематики повсякденного спілкування. Тут повинен діяти педагогічний принцип: від знайомого до незнайомого, від простого до складного, щоб запобігти будь-яких побоювань (що особливо характерне для дорослої аудиторії) неправильної вимови чи невірного розуміння сказаного. Останнє повинно тут же тактовно коригуватися викладачем. Іншою, дуже важливою вимогою, повинне стати мовлення, як з боку викладача, так і слухачів, у природньому темпі (який українцям здається занадто прискореним у французькій мові). Організація роботи в парах, із зміною партнерів сприяє формуванню важливої навички слухати і чути різних співрозмовників, адаптуватися до їх вимови, що також є гарантом швидкої адаптації в майбутньому до умов природнього мовного середовища.

Засвоєння і активізація лексики полегшується значною мірою за рахунок належності її частини до інтернаціоналізмів. Проте роль викладача тут полягає в тому, щоб попередити безоглядне покладання на схожість мовних одиниць, що приводить до неминучих «хибних друзів» перекладача, і не лише на рівні лексики, але й у сфері граматики.

Засвоєння складного, на перший погляд, синтаксису можна полегшити, особливо у рецептивних видах мовної діяльності, коли пояснити та ілюструвати пояснення майже математичною формулою ієрархії членів речення між собою та відомою від Л.Теньєра залежністю між означуванням та означальним. Регламентуюча установка запам'ятовується легко і досить нагадати про таку залежність, як слухачі свідомо виправляють свої помилки, яких припускаються тому, що лінгвістичні знання не встигають так швидко перетворюватися у навички та вміння. Під керівництвом викладача такі регламентуючі знання з часом стають стереотипами, якими слухачі починають користуватися при продуктивному мовленні.

Граматична система французької мови (як і будь-якої іншої) являє собою закриту систему, з обмеженою кількістю складових одиниць і ієрархій між ними. З іншого боку, логічність всієї системи мови, якою так пишуться французи, дозволяє обмежувати навантаженість механічної пам'яті під час навчання завдяки усвідомленню логічних стосунків окремих простих одиниць між собою та на будь-якому вищому рівні (наприклад, принципи сполучення лексичних та граматичних морфем, принцип побудови простого та складного речення і т. ін.). На рівні морфології можна навести ланцюжок *Passé composé - Plus-que-parfait* або ж *Futur simple - Futur dans le passé* та інші у взаємодії їх форм і значень.

І ще одну рекомендацію хотілося б висловити стосовно навчання за комунікативною методикою: у природньому спілкуванні доводиться в лічені секунди переключатися з однієї теми розмови на іншу - тож у навчанні непоганий результат дає (в залежності від рівня сформованості граматичних навичок та словникового запасу), для розвитку практичних навичок володіння мовним матеріалом, «раптова» зміна теми бесіди, дискусії. Проте й тут складність повинна залишатися одна: нова комунікативна ситуація реалізується на основі добре відпрацьованих лексики та граматики. Такі вправи підвищують мотивацію слухачів, оскільки є продуктивними і результативними і в цілому перетворюють пасивні знання на навички та вміння в умовах, наближених до природньої комунікації.

Очевидною є, в кінцевому результаті, доцільність диференційованого підходу до мовного досвіду людей, які починають вивчати іноземну мову, з тим щоб попереджати можливу інтерференцію у випадках, коли досвід у рідній мові може стати на перешкоді формування нових стереотипів, та сприяти позитивному переносу мовного досвіду при схожості явищ двох мовних систем. Саме тому найкращі результати у процесі навчання може дати поєднання зусиль в організації роботи слухачів, викладача-носія рідної мови та лектора - носія мови, що вивчається, при безумовній свідомій і щоденній виконавській дисципліні слухачів.

Дана методика апробована автором даної статті.